

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. дпн Жана Атанасова Янкова, Пловдивски университет “Паисий Хилендарски”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен “**доктор**”
в област на висше образование: 1. Педагогически науки
професионално направление: 1.2. Педагогика
докторска програма: Специална педагогика

Автор: Мария Павлос Пападимитриу

Тема: “Академични постижения по гръцки език при ученици с аутизъм”

Научен ръководител: проф. дпн Мира Цветкова-Арсова, СУ „Св. Климент Охридски”

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № РД 38-730/20.12.2019 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Академични постижения по гръцки език при ученици с аутизъм” за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 1. Педагогически науки; професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма Специална педагогика. Автор на дисертационния труд е Мария Павлос Пападимитриу - докторантка в редовна форма на обучение към катедра ”Специална педагогика и логопедия” при СУ „Св. Климент Охридски”.

Представеният от Мария Пападимитриу - комплект материали на хартиен носител е в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ и Процедурните правила за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“, като включва всички необходими документи.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Докторантката Мария Пападимитриу завършва образователно-квалификационна степен "Бакалавър“ по филология в Аристотелския университет, гр. Солун. Следдипломна квалификация завършва през 2011 г. по древно гръцка литература в Аристотелския

университет гр. Солун, а следдипломна специализация „специално образование“ завършва през 2012 г. в СУ “Св. Климент Охридски“, катедра „Специална педагогика и логопедия“. Зачислена е за редовен докторант по професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика) с обучение на английски език през 2015 г. в катедра „Специална педагогика и логопедия“, ФНОИ на СУ "Св.

Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Докторантката работи по актуален проблем не само в специалната педагогика, но и в педагогическото направление, а именно обучение на ученици от аутистичния спектър. Дисертационното изследване представя текущото състояние на познанията на учениците от аутистичния спектър за усвояване на език по отношение на морфология, синтаксис, прагматика и фонология. Представеният дисертационен труд съдържа теоретични и емпирични данни и анализи, отнесени пряко към очертаните аспекти на проблема.

3. Познаване на проблема

Докторантката познава добре базисната проблематика на изследвания проблем, което е видно от целия текст на дисертационния труд. Теоретичната постановка по изследвания проблем е представен цялостно. Изследователският фокус се конкретизира чрез формулираните пет хипотези, свързани с измерване на мнението на учителите относно способностите на учениците с високофункционален аутизъм по отношение на нивата на езика - фонология, морфология, синтаксис и прагматика, а така също дали полът и възрастта влияят върху индивидуалните постижения на изследваните ученици.

4. Методика на изследването

Избраният методически дизайн от докторантката е фокусиран върху постигане на поставената цел, решаването на задачите в теоретичен и практичен план, както и потвърждаването или отхвърлянето на хипотезите чрез измерване и оценка на емпиричните единици на изследването.

Използваните методи са теоретичен анализ, наблюдение, метод на емпиричното изследване, статистически методи на обработка на резултатите със софтуерната програма SPSS.24 / 25. Хипотезите се доказват чрез непараметричните тестове на Mann-Whitney и Kruskal-Wallis. За доказване на валидността и надеждността на получените резултати е използван алфа коефициентът на Cronbach. С анализа се очертава теоретичната основа на проблема и чрез емпиричната обосновка се разкрива ефективността на усвояване на езиковите умения от учениците от аутистичния спектър.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем 160 страници и приложения. Структурата включва: въведение, пет глави, изводи, препоръки, заключение и приложение.

Въведението е фокусирано върху актуалността на изследваната тематика – състояние на познанията за усвояване на езика от ученици с високофункционален аутизъм, обучаващи се в общообразователни училища. Акцентира се и върху проследяването на езиковите нива и академичните постижения на учениците с високофункционален аутизъм в Гърция.

В *глава първа* озаглавена „Характеристики и особености на аутистичния спектър“ се представя дефинирането за аутистичния спектър по DSM–IV. В исторически план е проследено възникването и развитието на аутистичния спектър. В параграф 1.4. са представени нарушенията и класификацията на аутистичния спектър по DSM –IV.

Във *втора глава* - „Постигания на високофункционалиращите ученици при овладяването на езика“, докторантката разглежда езиковите постижения от различен ъгъл и стига до заключението, че учениците от аутистичния спектър в образователните институции трябва да придобият необходимите знания, но и умения във всички академични области. Усилията на учителите трябва да бъдат насочени към постиженията на учениците от аутистичния спектър на трите езикови нива, защото тези нива влияят върху ефективността в училище, но и извън него. Докторантката добре представя в теоретичен аспект езиковите умения и постиженията на учениците с високофункционален аутизъм.

В *трета глава* - „Лингвистични особености при деца с високофункционаращ аутизъм в различните езикови равнища“, докторантката Пападимитриу разглежда трите основни компонента на езика и посочва, че комуникацията и нивата на езика при учениците с високофункционален аутизъм са различни, което се дължи на спецификата на аутизма. В същата глава са описани изследвания на фонологията, морфология и синтаксис и прагматика при аутистичния спектър.

В *четвърта глава* - „Постановка на изследването“ са представени целта, задачите, хипотезите, които са изведени в логическа последователност и участниците на изследването. Разработен е въпросник за учители от затворен тип. Въпросникът разкрива езиковите постижения на учениците от аутистичния спектър в областта на прагматиката, морфологията, синтаксиса и фонологията, според мнението на техните учители. За целите на изследването е проведено пилотно изследване с цел констатиране на мнения относно реализирането на разработения въпросник. Прави впечатление

малкия брой участници, които са включени в изследването, но докторантката посочва, че това се държи на ограниченията, които е срещнала по време на изследването.

В *пета глава* са представени резултатите от проведеното емпирично изследване. Докторантката анализира резултатите от въпросника на учителите за прагматичните умения на учениците, синтаксисните, морфологичните и фонологичните умения на учениците. С диаграми и таблици е визуализиран анализът на резултатите от емпиричното изследване, съпроводени с интерпретиране на съответния резултат. Авторката прави дискусия в параграф 5.2. относно получените резултати от изследването.

Дисертационният труд завършва с подробни *изводи, препоръки* за нови научни изследвания и *заключение*.

6. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Приносите от научното изследване могат да се сведат до: приноси към теорията – 9 приноса и приноси към практиката – 4 приноса.

Приносите от дисертационния труд ми дават основание да посоча, че те намират своето приложение в специалната педагогика и в логопедията.

7. Лично участие на докторанта

Мария Павлос Пападимитриу е била докторантка в редовна форма на обучение. Тя е реализирала изследването във всички етапи на теоретичната и експерименталната част, което ми дава основание да приема, че текстът, получените резултати и приноси са нейно лично дело.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката е приложила 3 броя публикации по темата на дисертацията, от които двете са на докторантски конференции. Публикациите напълно съответстват на изискванията на СУ „Св. Климент Охридски” за открита процедура на дисертационния труд, отразяват постигнатите резултати и научните приноси в дисертационното изследване.

9. Автореферат

Авторефератът отразява структурата и съдържанието на дисертационния труд и основните резултати от изследването.

10. Въпроси и препоръки към докторанта

1. Защото в теоретичната част на дисертационното изследване не се използвали DSM –V, а само DSM –IV?
2. Определете обекта и предмета на научното изследване ?

Препоръката ми към докторантката е, че би било по-добре ако изводите от изследването бъдат обобщени.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Мария Павлос Пападимитриу съдържа научни и практико-приложно резултати и отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Дисертационният труд показва, че докторантката *притежава* необходимите теоретични знания и професионални умения по научната специалност като *демонстрира* качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Предвид гореизложеното, давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на **Мария Павлос Пападимитриу** в област на висше образование: 1. Педагогически науки; професионално направление: 1.2. Педагогика, докторска програма „Специална педагогика“.

17.02.2020 г.

Рецензент:

Доц. дпн Жана Янкова